

Ulkoasiainvaliokunnan kirjallinen asiantuntijalausunto: VNS 5/2021 vp Kehityspolitiikan ylivaalikautinen selonteko

Johdanto

Suomen YK-nuoret kiittää ulkoasiainvaliokuntaa mahdollisuudesta antaa lausunto valtioneuvoston Kehityspolitiikan ylivaalikautisesta selonteosta. Suomen YK-nuoret kiittävät valtioneuvostoa kattavasta selonteosta, jossa on huomioitu YK:n kestävän kehityksen tavoitteet Agenda2030 sekä Suomen pitkäjänteinen työskentely kehittyvien maiden tukemisessa ja eri osa-alueiden linkittyneisyyden huomioiva systeemiajattelu. Suomen YK-nuoret näkee Kehityspolitiikan ylivaalikautisen selonteon merkittävänä kansallista turvallisuuspolitiikkaa tukevana, mutta erityisesti kehittyvien maiden tarpeita tarkastelevana strategiana. Selonteko ottaa hyvin huomioon ihmisoikeuksien toteutumisen kehityspolitiikan keskeisenä tavoitteena. Erilaiset kansalliset kontekstit vaativat tarkastelua paikallisella tasolla, joten on merkittävää vahvistaa ihmisten kykyä tunnistaa, vaatia ja toteuttaa oikeuksiaan sekä viranomaisten kykyä kunnioittaa, edistää ja suojella ihmisoikeuksia ja turvata niiden toteutuminen, ml. Lapsen ja nuorten oikeudet.

Suomen YK-nuoret myös katsoo, että Suomen kehityspolitiikan ylivaalikautisessa selonteossa on puutteita. 0,7 prosentin kehitysyhteistyörahoitus bruttokansantulosta on saavutettava ripeästi, kehityspolitiikassa ja -yhteistyössä on muistettava nuorten ihmisoikeuksien toteutuminen sekä ilmastonmuutokseen ja muuttoliikkeeseen liittyviin toimiin tulisi Suomella olla jo hyvissä ajoin suunnitelma. Selonteosta puuttuu myös tärkeitä kestävän kehityksen osa-alueita, joita käsittelemme lausunnon loppuosassa.

1. Selonteon kattava sisältö

Selonteossa kehityspoliittisiksi alueiksi on ensinnäkin valittu naisten ja tyttöjen oikeudet. Suomen YK-nuoret näkee merkittävänä, että sukupuolten välistä tasa-arvoa kehittyvissä maissa tuetaan erityisesti naisten ja nuorten seksuaali- ja terveystietämyksellä, lähisuhdeväkivallan kitkemisellä sekä koulutus- ja työllistymismahdollisuuksien lisäämisellä. Yleisesti myös sosiaali- ja terveysturvan kasvattaminen ja palveluiden tukeminen sekä kehittäminen tulisi olla Suomen tavoitteiden ytimessä.

Toisena tavoitteena selonteossa mainitaan koulutus. Kehittyvien maiden nuorten demokratiakasvatukseen, ammatillisten taitojen ja yleissivistyksen kannalta on erityisen tärkeää, että lapset ja nuoret saavat mahdollisuuden kehittyä ja saada tietoa. Myös tutkimuksellisen tiedon jakaminen ja tuottamisen tukeminen ovat merkityksellisiä edistysaskelia siihen, miten tietoa tuotetaan, jaetaan ja hyödynnetään kehittyvissä maissa. Niinkuin selonteossa on tuotu ilmi, suomalaisen koulutuksen ja opettaja-ammattitaidon hyödyntäminen yhteistyössä kehittyvien maiden kanssa on huomioitavaa. Kuitenkin yhteistyön näkökulmasta myös vastavuoroinen oppiminen, käytäntöjen jakaminen ja paikallisen kulttuurin ymmärtäminen ovat oleellisia menestyksellisen yhteistyön takaamiseksi. Näin myös Suomessa kansallinen globaalikasvatus auttaa turvaamaan myös kansainväliset näkökulmat ja elämäntilanteet. Suomella tulisi olla mahdollisuus tukea nuoria opiskelemaan maiden välisissä vaihdoissa ja stipendi-ohjelmien kautta, jotta kahdenvälinen- ja moninkeskinen asiantuntijuus kehittyy. Selonteossa tulisi yhä enemmän ottaa huomioon nuorten asiantuntijuuden tukemisen ja työllisyyden kasvattamisen. Erityistä huomiota tulee myös kiinnittää digitalisaatiokehityksen eri tasoihin ja tiedon saamisen ja pääsyn mahdollisuuksiin.

Kolmantena tavoitteena; Kestävä talous tulisi tukea nuorten työllistymistä lisäämällä työpaikkoja maan sisällä etnisyydestä riippumatta. Jotta nuoret saavat hyvät valmiudet koulutukseen, on taattava, että perheillä on siihen taloudelliset edellytykset. Eriarvoistumisen vähentämiseksi nuorille on tärkeää tarjota työtä, joka on ihmisarvoa kunnioittavaa ja taloudellisesti merkittävää. Palkkaerojen tasaamiseksi on tärkeää, että jokaisella olisi mahdollisuus tavoitella tasavertaista työpanostaan vastaavaa palkkaa, jota esimerkiksi liittojen toimintaa tukemalla voidaan edistää ja valvoa.

Lisäksi tavoite neljä; Ihmisarvoinen työ edellyttää, että työolot ja mahdollisuudet tehdä työtä ihmisarvoa kunnioittavalla tavalla. Kehityspoliittisena tavoitteena tulisi olla vähentää riskejä, jolloin ihmisarvoa alentavat vaihtoehdot ovat saatavilla ja mahdollisia (muun muassa pitkät

työajat, vaaralliset työolot, lapsityövoima, työn houkuttelevuus liian vähäisellä palkalla).

Selonteossa otetaan kiitettävästi huomioon YK:n Kestävän kehityksen tavoitteet Agenda2030, joita Suomi toteuttaa niin kansallisesti kuin tukemalla kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumista kehittyvissä maissa kehityspolitiikan ja -yhteistyön avulla. Agenda2030 on ensiarvoisen tärkeä sopimus, koska sen tavoitteena on taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävä kehitys, joka on kokonaisvaltaista ja kuuluu kaikille YK:n jäsenvaltioille.

On Suomen sekä kumppanimaiden etu, että Suomi työskentelee pitkäjänteisesti tukien kehittyviä maita saavuttamaan kestävän kehityksen tavoitteet ja muistaen aina sen, että “Maiden omistajuus, tarpeet ja kansalliset suunnitelmat ovat keskeisessä asemassa.” (s. 19) YK-nuoret ovat ilahtuneita siitä, että ylivaalikautisen selonteon tarkoituksena on erityisesti vahvistaa suomalaisen kehityspolitiikan ja -yhteistyön pitkäjänteisyyttä, jonka avulla voidaan saada paremmin kestäviä tuloksia. On myös hyödyllistä, että Suomi haluaa vahvistaa suomalaisen kansalaisyhteiskunnan roolia entisestään Suomen kehityspolitiikassa ja kehitysyhteistyössä.

Selonteossa on hyvää sen kokonaisvaltainen eri osa-alueiden linkittyneisyyden huomioiva systeemijattelu. Kokonaisvaltainen lähestymistapa kolmoisneksuksen (kehitysyhteistyö, humanitaarinen apu, rauhan edistäminen) avulla erilaisiin haasteisiin, joita kansainvälinen yhteisö kohtaa on myös hyvin selonteon mukaan osana Suomen kehityspolitiikkaa ja -yhteistyötä. Kolmoisneksusajattelu on myös osa Agenda2030:ta sekä YK:n tämän hetkistä reformia ja linkittyy myös Nuoret, rauha ja turvallisuus - päätöslauselmaan.

YK on Suomelle merkittävä areena tavoitella kansainvälisen oikeusperustaisen järjestelmän vahvistamista. Selonteossa muistutetaan YK:n merkityksellisyydestä ja siitä miten Suomen on tärkeä toimia aktiivisesti YK-järjestelmässä kestävän kehityksen saavuttamiseksi. Suomen YK-nuoret tukevat tätä vahvasti.

2. Puutteet selonteossa

Suomen tulee saavuttaa 0,7 prosentin kehitysyhteistyörahoituksen määrä ripeämmin, kuin mihin se on nyt lupautunut. Suomi on asettanut tavoitteekseen käyttää 0,7 prosenttia bruttokansantulosta kehitysyhteistyöhön vuoteen 2030 mennessä ja 0,2 prosenttia tukena vähiten kehittyneille maille mahdollisimman pian. Suomen käyttämät varat bruttokansantulostaan ovat kuitenkin olleet pitkään alhaiset tällä saralla, ja olisi tärkeää että sitä kasvatettaisiin pian jo ennen vuotta 2030. Onhan Suomi sitoutunut siihen YK:ssa ja muut Pohjoismaat ovat kaukana edellä. Tärkeää on kuitenkin varmistaa varojen käytön luotettavuus, ajallisuus sekä kohteet läpinäkyvällä ja tuloksellisella tavalla.

Nuorten ihmisoikeuksien toteutumisella on erillisiä merkittäviä haasteita, jotka liittyvät esimerkiksi koulutukseen, työhön tai kansalais- ja poliittisten oikeuksien toteutumiseen. On hyvä, että selonteossa tartutaan siihen, että on tärkeää vahvistaa kehittyvien maiden kasvavan nuoren väestön työllistymistä sekä tukea heidän osallisuuttaan, mukaan luettuna mahdollisuuttaan vaikuttaa omaan elämäänsä ja heitä koskeviin päätöksiin. Nuoret ovat vielä lapsuuden ja aikuisuuden välissä ja siksi heidän oikeuksiinsa pitää kiinnittää erityistä huomiota. Siksi onkin kiitettävää, että seuraava kohta mainitaan selonteossa: “Väestönkasvu vaatii monissa maissa nopeita ratkaisuja nuorten koulutuksen ja työnsaannin parantamiseksi. Etenkin Afrikassa työmarkkinoille siirtyä vuosittain miljoonia nuoria, joiden työnsaantia pandemian aiheuttama talouslama ja heikot työelämätaidot entisestään hankaloittavat.” (s.5) Samoin nuorten ihmisoikeuksien kannalta on hienoa, että “Suomi tavoittelee sitä, että yhä suuremmalla osalla ihmisistä on mahdollisuus ihmisarvoiseen työhön, elinkeinoihin ja toimeentuloon, painottaen erityisesti naisten ja nuorten sekä köyhimpien ja haavoittuvassa asemassa olevien väestöryhmien asema.” (s. 11) YK-nuoret haluavat myös muistuttaa, nuorten tärkeästä roolista Agenda2030:n toimeenpanon toteuttamisessa ja seurannassa vaikka Suomen kansallisen Kestävän kehityksen toimikunnan alaisuudessa toimiikin Nuorten Agenda2030 -ryhmä.

Ilmastonmuutos ja muuttoliike on selonteossa tuotu esiin, mutta näiden toimien ennaltaehkäisyyn tulisi Suomella olla jo hyvissä ajoin suunnitelma. Suomi osallistui COP26-konferenssiin Glasgow'ssa marraskuussa 2021, jossa kansallisia sitoumuksia ja Pariisin sopimusta tarkasteltiin kansallisen tason lisäksi myös kehityspoliittisesta näkökulmasta. On erityisen tärkeää, että Suomi pitää kiinni kansallisesti asettamistaan tavoitteista. Huomioitavaa on, että erityisesti Afrikassa sisäinen sekä kansainvälinen muuttoliike tulee vahvasti lisääntymään tulevien vuosikymmenien aikana luonnonkatastrofien ja konfliktien myötä. Tämä koskettaa erityisesti lapsia, nuoria ja maanviljelyshenkilöstöä, jotka joutuvat

muuttamaan asuinalueiltaan luonnonkatastrofien sekä konfliktien seurausten myötä niin maan kuin mantereen sisällä, mutta myös kansainvälisesti joko vapaaehtoisesti tai pakon edessä. Suomella tulisi olla muiden maiden tapaan “Anticipatory action and social security” - suunnitelma, jolla ilmastonmuutoksen myötä tapahtuvaan maahanmuuttoon tulisi varautua yhä paremmin ja tehokkaammin niin kansallisesti kuin kansainvälisten yhteistyön kautta tukemalla kehittyviä maita ilmastonmuutoksen vaikutuksilta, muuttoliikkeen puskureiden vähentämisellä, valmiusjärjestelmien luomisella sekä sopeutumisohjelmien tukemisella.

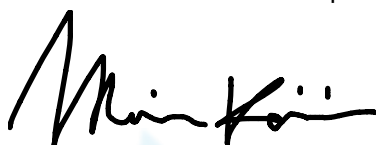
Suomen kehityspolitiikan päätavoitealueen Rauhanomaiset, demokraattiset yhteiskunnat - kohdassa tulee mainita Nuoret, rauha ja turvallisuus -päättöslauselma (2250) ja sen edistäminen konfliktien ennaltaehkäisyssä, ratkaisussa sekä konfliktien jälkeisissä tilanteissa. Jotta Suomi voi edistää 2250-päättöslauselmaa myös kehityspolitiikassaan ja kehitysyhteistyössä, on mukana oltava myös nuoria päättöslauselman asiantuntijoita. Suomen YK-nuoret painottavat Suomen kansallisen toimintaohjelma Nuoret, rauha ja turvallisuus toimeenpanossa rajat ylittävää valtionhallinnon alojen sekä kansalaisyhteiskunnan ja etenkin nuorisjärjestöjen yhteistyötä toimintaohjelman toimeenpanossa sekä nuorten asiantuntijuuden ja toimijuuden tunnistamista. Toimintaohjelmassa on otettu hyvin huomioon niin kansallinen kuin kansainvälinen taso toimien kohdalla. Sen lisäksi on tärkeää oppia kumppanimaiden nuorilta asiantuntijoilta, miten 2250-päättöslauselmaa voidaan maan kontekstissa edistää. Selonteossa voisi näin yhä vahvemmin korostaa nuorten osallisuuden merkitystä konfliktien ennaltaehkäisyyn ja torjumiseen hyödyntämällä 2250-Nuoret, rauha ja turvallisuus kansallista toimeenpano-ohjelmaa.

Vaikka selonteko on kattava, siinä ei huomioida tarpeeksi kokonaisvaltaisen kestävä kehityksen tärkeitä osa-alueita. Esimerkiksi datataloutta, disinformaatiota ja tietoturvaa käsitellään hyvin vähän, mitkä ovat merkittäviä osa-alueita. Myös suomalaisen teknologiaosaamisen hyödyntämistä muun muassa infrastruktuurin, telekommunikaation, sosiaali- ja terveyspalveluiden, ilmastovaarojen hälytysjärjestelmien, energiatuotannon tai maatalouskoneiden osa-alueilla mainitaan selonteossa hyvin ohuesti. Suomen YK-nuoret katsovat myös, että Kehityspolitiikan ylivaalikautisessa selonteossa ei mainita tarpeeksi sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen oikeuksia.

Selonteossa tulee tunnistaa ja tunnustaa kehitystä hidastavat asiat ja suunnata kehityspoliittisia toimia näiden syiden poistamiseen. Selonteossa kerrotaan monipuolisesti kehityspolitiikan kannalta olennaisista globaaleja haasteista, mutta niitä

syitä, jotka ovat johtaneet näihin haasteisiin, ei mainita. Selonteossa puhutaan kehittyvien maiden haasteista ja hauraista konfliktialueista ilman selitystä näiden haasteiden syistä. Ulkopuolisten tahojen epämääräisen maininnan sijaan selonteossa tulisi tunnustaa jälkiteollisten yhteiskuntien historiallisen ja nykypäivän toiminnan vaikutukset kehittyvien maiden haasteisiin ja tavoitteiden saavuttamisen mahdollisuuksiin. Suomen YK-nuoret katsoo, että kehityspoliittisia toimia tulisi suunnata seurausten hoitamisen lisäksi niiden syiden ehkäisemiseen, jotka ylläpitävät globaaleja haasteita, kuten esimerkiksi ylikulutukseen ja asevientiin konfliktialueille.

Suomen YK- Nuorten puolesta 25.11.2021

Marianne Koikkalainen

Puheenjohtaja

Suomen YK-nuoret